

**Ὁ Ἅγιος Νήφων ὁ Διονυσιάτης
Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως
καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Δακίας καὶ Βλαχίας**

(~1418-1508)

Ἡ Νηπτική καὶ Ἀποστολική του Κληρονομιά

ΜΕ ΤΗΝ ΧΑΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ἐφέτος συμπληρώνονται πεντακόσια ἔτη ἀπὸ τῆς ὁσιακῆς Κοιμήσεως τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νήφωνος τοῦ Διονυσιάτου († 11.8.1508).

Ὁ Ἅγιος Νήφων ἦταν μία μεγάλη Πατερικὴ Μορφή, ἡ ὁποία ἔδρασε καὶ διέλαμψε κατὰ τὸν ΙΕ΄ αἰῶνα, τὸν τόσο κρίσιμο καὶ δραματικὸ αὐτὸ αἰῶνα γιὰ τὰ Βαλκάνια καὶ τοὺς ὁμόδοξους Λαοὺς τῆς εὐρύτερης περιοχῆς.

Ἡ ψευδένωσις Φερράρας-Φλωρεντίας (1438-1439) μετὰ τοὺς Παπικούς, ἡ Ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως (29.5.1453) καὶ ἡ σταδιακὰ πλήρης ἐπικράτησις τῶν Τούρκων στὴν Χερσόνησο τοῦ Αἴμου, στὴν Βλαχία καὶ τὴν Μολδαβία, εἶχαν προξενήσει μεγάλη σύγχυσι καὶ ταραχὴ στοὺς Ὁρθοδόξους Λαοὺς.

Ἡ Πρόνοια ὁμῶς τοῦ Θεοῦ οἰκονόμησε, ὥστε νὰ ἀναδειχθοῦν ἐπιφανεῖς Προσωπικότητες, κατὰ τὸν πολυώδυνο καὶ μεταβαστικὸ αὐτὸν αἰῶνα, ὥστε νὰ στηρίξουν τὸν χεμαζόμενον Λαὸ τοῦ Θεοῦ στὴν ὀρθὴ Πίστι ἔναντι τοῦ ἐντόνου παπικοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ τῆς ἐπελάσεως τοῦ Μουσουλμανισμοῦ.

Μία τοιαύτη Προσωπικότης ἦταν καὶ ὁ Πελοποννήσιος Ἅγιος Νήφων, ὁ ὁποῖος διετέλεσε Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης (1482-1486), κατόπιν Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τρεῖς φορές (1486-1488, 1497-1498, 1502) καὶ τέλος Ἀρχιεπίσκοπος Δακίας καὶ Βλαχίας (1498-1505).

* * *

α. Ἡ λαμπρὰ παιδεία του

ΟΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ γονεῖς τοῦ Ἁγίου Νήφωνος, Νικόλαος καὶ Μαρία, ἦσαν λαμπροί, εὐγενεῖς καὶ ἔντιμοι κατὰ κόσμον, διατελοῦσαν δὲ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Θωμᾶ Παλαιολόγου (1409-1469), ὁ ὁποῖος ἦταν ἀπὸ τοῦ 1418 Ἡγεμὼν τοῦ Δεσποτάτου τοῦ Μωρέως, μετὰ ἔδρα τὴν καστροπολιτεία τοῦ Μυστρᾶ¹.

Ὁ Ἅγιος Νήφων, κατὰ κόσμον Νικόλαος, ὁ ὁποῖος εἶχε δύο ἀδελφία, τὸν Δημήτριον καὶ τὴν Μαρία, ἐγεννήθη πιθανώτατα στὸν περίφημο γιὰ τὴν πολιτιστικὴ του τότε ἄνθησι Μυστρᾶ, γύρω στὸ 1418.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πλούσια πνευματικὰ δῶρα, μὲ τὰ ὅποια ἐκόσμησε τὸν Νικόλαο ἢ Χάρις τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ διαλάμπη μὲ τὴν ἀρετὴ καὶ φρόνησί του, ἀξιώθηκε νὰ λάβῃ μία πολὺ καλὴ μόρφωσι, ἐκκλησιαστικὴ καὶ θύραθεν.

Εἶναι ἐνδεικτικόν, ὅτι «ὄταν ἔφθασεν αὐτὸς εἰς τοὺς δώδεκα χρόνους τῆς ἡλικίας του, ἤξευρε πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, ἀκολουθίας τε καὶ ἀναγνώσεις...» «θέλοντας δὲ νὰ λεπτύνη τὸν νοῦν του εἰς τὴν ἑλληνικὴν μάθησιν, ἣ ὅποια εἶναι φῶτισις, ἔδωκε τὸν ἑαυτὸν του εἰς ἑλληνικὸν φροντιστήριον καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐπέρασεν ὅλους εἰς τὰ ποιητικὰ καὶ γραμματικὰ, τόσοσ ἔλαχε δεξιὸς νοῦς»².

Ἄλλὰ καὶ μετέπειτα, τόσο ἀπὸ τὸν Ἱερομόναχο Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος ἦταν «διδάσκαλος ἄκρος καὶ ἐνάρετος πολλὰ», ἐδιδάχθη τὴν «φιλοσοφίαν»³, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν Ἱερομόναχο Ζαχαρία, ὁ ὁποῖος ἦταν ἐπίσης «σοφώτατος διδάσκαλος καὶ πολλὰ ἐνάρετος», ἔδρεψε «καρποὺς σοφίας» καὶ ἐδιδάχθη τὴν «ποθουμένην σπουδὴν»⁴ ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς του γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος, μετὰ τὴν Ἄλωσιν, «ἐπέμενε σπουδάζων τὰ μαθήματα τοῦ διδασκάλου του Ζαχαρία»⁵.

Εἶχε δὲ ὁ Ἅγιος Νήφων τοιοῦτο χάρισμα λόγου καὶ σοφίας, «ὥστε ὅλοι ἐθαύμαζαν τὴν σύνεσιν τῶν λόγων του, ὅτι τόσοσ γλυκὺς ἦτο εἰς τὸ λέγειν, ὥστε δὲν ἠδύνατό τις νὰ τὸν χωρισθῇ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τῶν λόγων του ἐλησμόνει καὶ τὴν σωματικὴν τροφήν»⁶.

* * *

6. Τὸ νηπτικὸ βίωμά του

ΟΛΕΣ οἱ Πατερικὲς Μορφές, οἱ ὁποῖες διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἔλαμψαν στὸ στερέωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, «ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες»⁷, συνεδύαζαν τὴν λαμπρὰ μόρφωσι καὶ παιδεία μὲ τὸ νηπτικὸ βίωμα καὶ τὴν ἀποστολικὴ δρᾶσι.

Ὁ Ἅγιος Νήφων, ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας, ἦταν πεφυτευμένος παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων τῆς γνησίας Ἐκκλησιαστικῆς Ζωῆς, εἶχε δηλαδὴ ἀφοσιωθῇ στὸν Ὁρθόδοξο Ἠσυχασμὸ καὶ εἶχε ἀφομοιώσει αὐτόν.

Κύριος σκοπὸς τοῦ ἡσυχαστικοῦ τρόπου ζωῆς εἶναι νὰ καθαρθῇ, νὰ φωτισθῇ καὶ νὰ θεωθῇ ὁ Νοῦς καὶ ἡ Καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, μέσω τῆς Πράξεως καὶ τῆς Θεωρίας, δηλαδὴ μὲ τὴν κατὰ Θεὸν ἄσκησι.

Τοιοτοτρόπως, ὁ ἀνθρώπος ὀδηγεῖται στὴν θεωρία τοῦ Θεοῦ, στὴν θεοπτία ἐπομένως, ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ὀμιλῇ γιὰ τὸν Θεὸ ἐκ πείρας καὶ νὰ θεολογῇ ἀπλανῶς.

Ὁ Ἅγιος Νήφων, πρὸ τοῦ ἀκόμη νὰ ἐνηλικιωθῆ, ἐγκαταλείπει τὴν χήρα μητέρα του καὶ τὴν διατριβὴν στὸ ἡγεμονικὸ περιβάλλον, μεταβαίνει στὴν περιοχὴ τῆς Ἐπιδαύρου καὶ ὑποτάσσεται στὸν Ἀσκητὴ Ἀντώνιο.

Στὸ πρῶτο αὐτὸ στάδιο τῶν ἀσκητικῶν του ἐπιδόσεων, ἐξωμολογεῖτο ἐνδακρυς τοὺς λογισμοὺς του, εἶχε ὡς ἐργόχειρο τὴν καλλιγραφία, διότι ἦταν ἄριστος καλλιγράφος, ἐφύλαττε δὲ τὰ ἐξῆς: «ἀργὸν λόγον δὲν ὠμίλησε ποτέ, οὔτε ἐγάλασεν, οὔτε βιβλίον ἐκκλησιαστικὸν ἀνέγνωσε χωρὶς νὰ χύσῃ δάκρυα, οὔτε λόγον ὠμίλησε ποτὲ χωρὶς τὴν εὐλογίαν τοῦ Γέροντός του»⁸.

Αὐτὸ ἀκριδῶς εἶναι τὸ πλαίσιο, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δραστηριοποιεῖται ὁ ἐν Χριστῷ ἀσκούμενος: ἀποταγή, ὑπακοή, ἀπαρρησίαστον, μελέτη, σιωπή, προσευχή, δάκρυα.

Ὁ Ἅγιός μας ἐκινεῖτο ἐξ ἀρχῆς μέσα στὸ κλίμα αὐτό· καὶ μάλιστα ἐνῶ ἦταν ἐκ νεότητος αὐτοῦ κτήμᾶ του οἱ ἅγιες αὐτὲς ἀρετές, τὸν διέκρινε μία ἀσυνήθιστος ταπείνωσις, ἡ ὁποία διασφάλιζε ὅλο τὸν ἀνεκτίμητο αὐτὸ πλοῦτο.

Βλέπομε τὸν ἱερὸ Νήφωνα νὰ «καταφλέγεται ἀπὸ τὸν θεῖον ἔρωτα»⁸ καὶ ὄντας ἀνήλικος, νὰ ὑποτάσσεται στὸν Ἀσκητὴ Ἀντώνιο τῆς Ἐπιδαύρου· κατόπιν, ὑποτάσσεται στὸν σοφώτατο Ἁγιορείτη Ἱερομόναχο Ζαχαρία καὶ διαμένουν μαζί στὸ Μοναστήρι τῆς Θεοτόκου στὴν Ἀχρίδα· καὶ τέλος, νὰ καταφεύγῃ στὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅπου διετηρεῖτο ἀκόμη ζῶσα ἡ Ἡουχαστικὴ Παράδοσις τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ (1296-1359).

Στὴν Ἱερὰ Μονὴ Διονυσίου, «ἠγωνίζετο περισσότερον εἰς τοὺς πνευματικὸς ἀγῶνας, εἰς ἀγρυπνίας, εἰς νηστείας, εἰς προσευχάς, καὶ εἰς ἀγάπην πρὸς πάντας ἀνόθευτον»⁹.

Ἡ «ἄκρα καθαρότης» του καὶ τὸ γνήσιο νηπτικὸ βίωμά του εὐδόκησε ὁ Θεὸς νὰ φανερωθῶν μέσω τοῦ ἐναρέτου συνασκητοῦ του Γέροντος Πετρωνίου, ὁ ὁποῖος «ἔξω ἀπὸ τὴν Μονήν, ἐν τῷ μέσω τῆς νυκτός, ἐσηκώθη νὰ προσευχηθῆ καὶ βλέπει τὸν Ἅγιον ἰστάμενον ὄρθιον, καὶ ἔχοντα ὑψωμένας τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανόν, γεμᾶτον δὲ ὅλον ἀπὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἀνέβαιεν ἕως εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔλαμπε πανταχόθεν, ὥστε ἀπὸ τὴν λάμπην ἐκείνην ἔπεσε κατὰ γῆς, ὡς νεκρός, ὁ Πετρῶνιος»⁹.

Ἄλλὰ καὶ ἡ βαθυτάτη ταπείνωσίς του ἀνεδείχθη σὲ ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς, ὅταν ὁ Ἅγιος ἐπληροφορήθη, ὅτι ἔχει ψηφισθῆ ὡς Ποιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης: «ἔπεσε κατὰ γῆς μέσα εἰς τὸν Ναόν, καὶ βρέχων μὲ δάκρυα τὸ ἔδαφος, ἔλεγε· ποῖος εἶμαι ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἁμαρτωλὸς διὰ νὰ δεχθῶ εἰς τὸν καταπληγῶμενον τράχηλόν μου τοιοῦτον βαρῦτατον ζυγόν;»¹⁰.

Πρὸς δὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς ἔλεγε κλαίων: «Ἐγὼ, ἅγιοι ἀρχιερεῖς, μὲ τὸ νὰ εἶμαι καταπληγῶμενος ἀπὸ τὰς πολλὰς μου ἁμαρτίας, ἤλθον εἰς τοῦτον τὸν τόπον νὰ ἠρυσάσω καὶ νὰ δώσω τέλος, καὶ πῶς ἡμπορῶ νὰ φύγω τὴν ὁδὸν

τῆς μετανοίας, καὶ νὰ ἀναλάβω τόσων ψυχῶν τὴν φροντίδα, ὅταν μόλις δύναμαι νὰ σώσω τὴν ἁμαρτωλὴν μου ψυχὴν;»¹⁰.

* * *

γ. Ἡ ἀποστολικὴ δρᾶσις του

ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ αὐτές, λαμπρὰ παιδεία καὶ νηπτικὸ βίωμα, ἰσχυρὲς βάσεις γιὰ τὴν γνήσια ἐκκλησιαστικὴ ποιμαντικὴ δρᾶσι, ὁ Ἅγιός μας ἀσκεῖ ἀποστολικὸ ἔργο, πρὶν μάλιστα νὰ χειροτονηθῆ Ἀρχιερεὺς, καὶ καταξιώνεται ὡς μεγάλη Πατερικὴ Μορφή.

Ἡ προσφορά του στὸν τομέα αὐτὸ ἦταν ἀνεκτίμητος, τόσο γιὰ τοὺς βαλκάνιους Λαοὺς, ὅσο καὶ –ιδιαιτέρως– γιὰ τοὺς Ρουμάνους.

Νέος ἀκόμη Μοναχός, ὁ θεῖος Νήφων ἀγωνίζεται ἐναντίον τοῦ ἐκφραγμοῦ τῶν Ὁρθοδόξων: «Ἐπειδὴ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἦτο μεγάλη σύγχυσις καὶ ταραχὴ εἰς τὰς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ψευδοσύνοδον ποὺ ἐγίνε τότε εἰς Φλωρεντίαν ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ δὲν ἤθελαν νὰ τὴν δεχθοῦν παντελῶς, διὰ τοῦτο, ὁ σοφὸς Ζαχαρίας ὁμοῦ μὲ τὸν ἱερὸν Νήφωνα μετέβησαν» στὶς περιοχὲς τῆς σημερινῆς Ἀλβανίας, «διδάσκοντες ἐπ' Ἐκκλησίας τοὺς Χριστιανοὺς νὰ ἴστανται στερεοὶ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ εἰς τοὺς Ὁρους τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων»¹¹.

Ἄλλὰ καὶ ὅταν ἀνεδείχθη Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης (1482), ὥριμος πλέον καὶ ὄντως θεοφόρος, «βλέπων τοὺς Χριστιανοὺς συγχυσμένους ἀπὸ τοὺς Λατινόφρονας καὶ τὴν καινοτομίαν τῆς ἐν Φλωρεντία ψευδοσυνόδου, ἐδίδασκε καθ' ἑκάστην τὰ θεῖα Δόγματα τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν θείων Συνόδων, ἀποβάλλων τελείως τὰς καινοτομίας καὶ τὰς σοφιστικὰς ἀποδείξεις τῶν Λατίνων, καὶ τοὺς παρήγγελε νὰ φυλάττουν τὴν Ὁρθοδοξίαν ἀνόθευτον»¹².

Ἐν τούτοις, ἡ δρᾶσις τοῦ Ἁγίου Νήφωνος στὴν Βλαχία, ἐξ ἐπόψεως ἀποστολικῆς, «ἔχει μεγαλυτέραν ἀξίαν»¹³.

Ἡ Μητρόπολις Οὐγγροβλαχίας, ἡ ὁποία εἶχε ἰδρυθῆ πρὸ ἐνὸς περιόπου αἰῶνος (1356, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κάλλιστος Α΄, Αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Ε΄ Παλαιολόγος), ὑπαγομένη στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο¹⁴, διήρχετο ἤδη περίοδον παρακμῆς.

Ὁ Ἡγεμὼν Ράδουλος/ἡ Ράντος ὁ Μέγας (1496-1508) μετακαλεῖ στὴν Βλαχικὴ Ἡγεμονία τὸν Πατριάρχη Νήφωνα, «διότι πεπαιδευμένος οὗτος καὶ γνώστης τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἠδύνατο ν' ἀναδιοργανώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν Οὐγγροβλαχίας»¹³.

Ἡ φήμη τοῦ Ἁγίου ὡς «ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρὸς μεγάλης παιδείσεως καὶ ἰκανότητος»¹⁵ εἶχε διαδοθῆ παντοῦ στὸ ὑπόδουλο Ἔθνος τῶν Ὁρθοδόξων.

«Ὦντως ὁ Ἅγιος Νήφων εὐηργέτησε τὴν Ἐκκλησίαν» τῆς Ρουμανίας, «ἐπιδοθεὶς μετὰ τῶν μαθητῶν του Μακαρίου καὶ Ἰωάσαφ εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν αὐτῆς καὶ χειροτονήσας δύο ἐπίσκοπους εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσας Ἐπισκοπὰς Ριμνικίου καὶ Μπουζαίου»¹⁵.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἡ χώρα κατὰ τὴν περίοδο αὐτή, ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ ΙΔ' αἰ. καὶ ἐξῆς, «εὐρέθη ὑπὸ σφοδρὰς λατινικὰς ἐπιδράσεις ἀπὸ Οὐγγαρίας καὶ Πολωνίας, αἵτινες παρέσυρον καὶ τινὰς ἡγεμόνας εἰς τὴν Λατινικὴν Ἐκκλησίαν»¹⁶.

Στὴν Ρουμανία, ὁ Ἅγιος Νήφων ἔγινε δεκτὸς «ὡς ἀπὸ Θεοῦ πεμπόμενος»¹⁷ καὶ «ὅλοι ἐδόξαζον τὸν Θεόν, διότι τοὺς ἀπέστειλε τοιοῦτον φωστῆρα, καὶ τοὺς ὠδήγησεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας καὶ τὸν ὠνόμαζον νέον Χρυσόστομον»¹⁸.

Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Δακίας καὶ Βλαχίας (Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας), ὁ Ἅγιος ἐπεδόθη μὲ μεγάλο ζῆλο στὸ ἀποστολικὸ του ἔργο, «σώζοντας τὴ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν ἔντονη παπικὴ προπαγάνδα, τὴν ἠθοφθορία καὶ ἀμέλεια κλήρου καὶ λαοῦ»¹⁹.

Ἡ γνησία ἀποστολικότης τῆς ποιμαντικῆς δράσεώς του περιελάμβανε καὶ τὴν διάστασι τῆς προσελκύσεως ἀλλοθρήσκων στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐνδεικτικὸν καὶ τοῦτο τοῦ ἀποστολικοῦ διώματος: «καὶ τρόπων μέτοχος καὶ θρόνων διάδοχος, τῶν Ἀποστόλων γενόμενος, τὴν Πρᾶξιν εὗρες θεόπνευστε, εἰς Θεωρίας ἐπίβασιν»²⁰.

Κατὰ τὴν πρώτην πατριαρχεῖαν του στὴν Κωνσταντινούπολι (1486-1488), πλήρης θεῖου ζήλου, «ἐκήρυττε μεγαλοφώνως τὰ θεῖα δόγματα, διδάσκων καθ' ἑκάστην ὡς ἄλλος Ἀπόστολος, νουθετῶν, ἐπιτιμῶν μετρίως, καὶ σπουδάζων διαφόρους τρόπους, διὰ νὰ ἀποδιώξη τοὺς λύκους μακρὰν ἀπὸ τὴν ποιμὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ στερεώσῃ τὴν Ὁρθοδοξίαν, καὶ μὲ τὰ θεῖα καὶ πάνσοφα λόγια του ἐκέρδαινε καὶ πολλοὺς ἀπίστους, οἱ ὅποιοι ἐλάμβανον μυστικὰ ἀπὸ αὐτὸν τὸ θεῖον βάπτισμα καὶ ἐνδυναμούμενοι μὲ τὰς εὐχὰς του ἠρνοῦντο καὶ πατρίδα καὶ γένος καὶ ἔφευγον μακρὰν, διὰ νὰ μὴ κινδυνεύουν ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς»²¹.

* * *

δ. Ἡ Κληρονομία του

ΟΛΟΣ ὁ Βίος καὶ ἡ Πολιτεία του Ἁγίου Νήφωνος τοῦ Διονυσιάτου εἶναι θαυμαστὸς καὶ πλήρης ὠφελείας γιὰ τὸν εὐλαβῆ ἀναγνώστη.

Ἦταν ὁ δέκατος Πατριάρχης, σὲ διάστημα περίπου τριάκοντα ἐτῶν, μετὰ τὸν περίφημο Γεννάδιον Σχολάριον τὸν Ἀθηνωτικὸν († 1472), ἐξ ὧν δὲ γνωρίζουμε ὁ μόνος μετὰ τὴν Ἄλωσιν Πατριάρχης Ἅγιος Θαυματουργός.

Δικαίως ὁ Ἅγιος Νήφων τιμᾶται καὶ ἐορτάζεται στὴν Ρουμανία, ἀλλὰ καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς **σωτὴρ τῆς Ὁρθοδοξίας** στὴν χώρα αὐτή, διότι «ἂν μὴ ὁ μακάριος Πατριάρχης ἔσπευδε διὰ τῆς ἀγιωτάτης του ζωῆς, καὶ τῶν θείων διδασκαλιῶν του ἀνέστελλε τὰ ὑπουλα μέσα τῆς παπικῆς λύμης [βλάβης, φθορᾶς], ὀλόκληρος ἢ Βλαχία καὶ ἢ Μολδαυῖα θὰ ὑφίσταντο τὴν φθορὰν τῶν ἄλλων δύο ἀδελφῶν ἐπαρχιῶν, Τρανσυλβανίας καὶ Γαλικίας, ὅπου ἢ Οὐνία ἀριθμεῖ εἰς ἑκατομμύρια τοὺς ὄπαδούς της»²².

Στὸ θεοσόλιστο πρόσωπο τοῦ Ἁγίου Νήφωνος ἐνσαρκώνεται γιὰ πολλοστὴ φορὰ ἢ ἀδιαμφισβήτητος ἀλήθεια, ὅτι ὁ Ὁρθόδοξος Ἡσυχασμὸς εἶναι ὁ ἀσάλευτος βράχος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται ὄχι μόνον ἢ Μοναχικὴ Ζωή, ἀλλὰ καὶ ἢ Θεολογία καὶ ἢ Ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ γνήσιος Ποιμὴν στὴν Ὁρθόδοξο Παράδοσί μας εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει βίωμα νηπτικόν, ἔχει ἦθος φιλοκαλικόν, μὲ κέντρον τὴν Καρδιακὴν Προσευχὴν, τὴν νοερὰν ἐν τῇ καρδίᾳ ἀδιάλειπτον Εὐχὴν τοῦ Ἰησοῦ.

Μέσω τῆς ἀδιαλείπτου Καρδιακῆς Προσευχῆς, «ὁ Νοῦς καθαίρεται, φωτίζεται καὶ τελειοῦται»²³, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄντως Ἄνθρωπος, εὐρίσκεται δηλαδὴ στὴν ὀλοκληρία του, διότι ἔχει ἀξιοθῆ νὰ ἐπιτύχη στὸν σκοπὸ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, δηλαδὴ ἔχει ἀποκτήσει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ὁ ἀληθινὸς Χριστιανός, λέγει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, «ἐκ τριῶν ὑφέστηκε [συνίσταται]: χάριτος Πνεύματος ἐπουρανίου, ψυχῆς λογικῆς, καὶ γῆϊνου σώματος»²⁴.

Ἡ **πηγὴ** τῆς θεοποιῦ προσευχῆς, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἀποκτήσωμε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἶναι μέσα μας, δυνάμει τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος μας· αὐτὴ ἢ **πηγὴ** πρέπει νὰ ἀνακαλυφθῆ, νὰ ἀποκαλυφθῆ, νὰ ἀνοιξη μέσω τῆς Πράξεως καὶ τῆς Θεωρίας.

Ἡ ἄσκησις καὶ ἢ προσευχὴ μᾶς μεταφέρουν, ἀπὸ τὸ παρὰ φύσιν τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐμπαθείας, στὸ κατὰ φύσιν τῶν ἀρετῶν, περαιτέρω δὲ μᾶς ὀδηγοῦν στὸ ὑπὲρ φύσιν καὶ τὴν ἀγιότητα.

* * *

ΤΟ ΧΑΡΙΣΜΑ λοιπὸν τῆς Νοερᾶς Προσευχῆς δὲν εἶναι προνόμιο τῶν Μοναχῶν καὶ Ἀσκητῶν, ἀλλὰ δίδεται σὲ ὅλους γενικὰ τοὺς Ὁρθόδοξους Χριστιανούς, ὅταν αὐτοὶ κινοῦνται μέσα στὰ ὄρια τῆς Ἡσυχαστικῆς Παραδόσεώς μας, μὲ τὴν ὀδηγία τοῦ Πνευματικοῦ τους.

Μία πολὺ κατανυκτικὴ διήγησις, τὴν ὁποία ἐν συνεχείᾳ θὰ Σᾶς ἀναγνώσω, θὰ βεβαιώσῃ τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές, ἐφ' ὅσον –ἐκτὸς τῶν ἄλλων– ἀναφέρεται σὲ ἓνα γεγονός τῶν ἡμερῶν μας.

Ἕνας πολὺ γνωστὸς Πνευματικὸς στὴν Ἑλλάδα, ὁ ὁποῖος δραστηριοποιεῖται σήμερα στὸ ἐπίγειο τῶν Ἀθηνῶν, τὸν Πειραιᾶ, διηγεῖται τὰ ἑξῆς:

«Σὲ κάποια πόλι τῆς Πολεπονήσου, συναντήθηκα κάποτε μὲ ἓναν χριστιανό, περίπου 32 ἐτῶν, πὺ μωσχομύριζε κάπι σάν δενδρολίβανο. Καὶ ἡ ἔκπληξις μου μεγάλωσε ἀκόμη περισσότερο, ὅταν ἄρχισε νὰ μοῦ μιλάη γιὰ τὴν Εὐχή, τὸ “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με”, διαπιστώνοντας ὅτι ἀπὸ τὸ στόμα του ἐξήρχετο ἡ ἄρρητος εὐωδία τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

Γιὰ τὸ κομποσχοῖνι καὶ τὴν Εὐχή εἶχε μάθει πρὶν ἀπὸ χρόνια στὸν Ἅγιον Ὅρος καὶ ἀπὸ τότε τὴν ἔλεγε ἀσταμάτητα, μέρανύκτα, καὶ πολλὲς φορὲς χωρὶς διακοπὴ ἀκόμα καὶ τὶς νύκτες. Ἡ Εὐχὴ ἀναπληροῦσε καὶ τὶς φυσικὲς ἀνάγκες τοῦ ὕπνου του.

Ἔτσι, σιγά-σιγά ἡ προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ ἔγινε πνευματικὴ καὶ νοερά μέσα στὴν καρδιά του καὶ ἀπολάμβανε τὸ μεγαλεῖο της, χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ πῶς λέγεται μέσα του ἡ Εὐχὴ καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ μέρος τῆς καρδιάς του, μὲ πολλὴ γλυκύτητα καὶ χωρὶς αὐτὸς νὰ τὴν λέγῃ συνειδητὰ εἴτε προφορικὰ εἴτε μὲ τὸν ἐνδιάθετο λόγο. Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλεῖο τῆς πνευματικῆς προσευχῆς καὶ εἰδικώτερα τῆς Νοερᾶς λεγομένης προσευχῆς.

Κάποτε, σὲ μιὰ τέτοια κατάστασι, ἀλλοιώθηκε τόσο πολὺ ἀπὸ τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ, ὥστε... (ὅπως χαρακτηριστικὰ μοῦ εἶπε):

“Ἐέχασα τὸν ἑαυτό μου, ἦτο σάν νὰ χάθηκα καὶ ἀπροσδόκητα αἰσθάνθηκα πῶς ἡ ψυχὴ μου ἦτο μέσα στὰ ἀνοικτὰ χέρια τοῦ Πνευματικοῦ μου, τοῦ Πατρὸς Γ.Κ., ὁ ὁποῖος προσήχετο μπροστὰ σ’ ἓναν οὐράνιο ὀλόλαμπρο θρόνο, πὺ εἶχε πολὺ Φῶς καὶ Δόξα Θεοῦ. Σὲ λίγο –δὲν ξέρω πότε– αὐτὸ τὸ οὐράνιο Φῶς ἔλουσε καὶ τὸν Πνευματικό μου καὶ τὸν λάμπρυνε τόσο πολὺ, πὺ εἶχα τὴν αἴσθησι ὅτι ἔκλεισα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου. Πῶς ἔβλεπα καὶ πῶς τὰ ἔκλεισα, δὲν ξέρω.

Σφιχταγκαλιασμένη καθὼς ἦτο ἡ ψυχὴ μου μὲ τὸν Πνευματικό μου, τὸν ἄκουσα νὰ προσεύχεται στὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν γιὰ μένα. Δὲν τολμοῦσα νὰ σηκώσω τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου, ἐν τούτοις, ἔνοιωθα αὐτὴν τὴν ὑπέρολαμπρη φωτοχυσία νὰ μὲ πλημμυρίζῃ, νὰ μὲ λούζῃ κυριολεκτικὰ, νὰ μὲ γεμίξῃ ἀπὸ χαρὰ, εὐτυχία, εἰρήνη, θαυμασμό, ἀγαλλίασι...

Κάποτε συνῆλθα. Ἔνοιωθα νὰ μὴν πατῶ στὴ γῆ καὶ ἡ προσευχὴ τοῦ Ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ λέγεται ἀπὸ μέσα μου ἄπειρες φορὲς: Ἰησοῦ μου... Ἰησοῦ μου... Ἰησοῦ μου... Ἰησοῦ μου...

Τρεῖς-τέσσερις μέρες οὔτε ἔφαγα οὔτε ἤπια σταγόνα νερὸ οὔτε κοιμήθηκα, μόνον ἀπελάμβανα ἀδιάλειπτα μιὰ οὐράνια εὐτυχία, πὺ δὲν περιγράφεται. Τὰ δὲ δάκρυά μου ἔτρεχαν σάν ποτάμι συνεχῶς καὶ ἦσαν γλυκύτατα”»²⁵.

* * *

ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ λοιπόν, οί αδελφοί μας Ὁρθόδοξοι Ρουμᾶνοι νὰ καυχῶνται ἐν Κυρίῳ καύχησιν μεγάλην, διότι στοὺς κόλπους τοὺς διαφυλάσσεται ἡ Κληρονομία τοῦ Ἁγίου Νήφωνος τοῦ Διονυσιάτου, ἡ Πατερικὴ Κληρονομία τῆς Ἀποστολικότητος, τοῦ Ἡσυχασμοῦ καὶ τοῦ συνεπακόλουθου Ἀντιπαπισμοῦ.

Ἄλλωστε, ἄς μὴ λησμονῆται ποτέ, ὅτι τὴν Κληρονομία αὐτὴ ἀνενέωσε καὶ συνέχισε μὲ πλήρη συνέπεια καὶ προεκτάσεις ἐκπληκτικῆς ὁ Ὅσιος Παῖσιος Βελιτσκόφου (1722-1794), τὸ ἕτερο μεγάλο καύχημα τῆς Ρουμανίας καὶ συμπάσης τῆς Ὁρθοδοξίας²⁶.

Τὸ πνευματικὸ κίνημα τῆς παῖσιανῆς ἀναγεννήσεως ἐκκίνησε ἐπίσης ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὅπου ὁ Μέγας Γέρων ἔζησε δεκατρία περίπου ἔτη (1750-1763), συνεχίσθηκε δὲ καὶ ἐδραιώθηκε στὴν Μολδαβία, μάλιστα στὴν περίφημη Μονὴ τοῦ Νεάμτζ, ὅπου διῆλθε τὰ τελευταῖα δέκα πέντε ἔτη τῆς ζωῆς του (1779-1794).

Ἡ Μονὴ αὐτὴ ὠργανώθηκε ἀπὸ τὸν Ὅσιο Παῖσιο καὶ ἐλειτούργησε μὲ κέντρο καὶ ψυχὴ τῆς τὸ Ἡσυχαστικὸ Φιλοκαλικὸ Ἅθος, ἔφθασε δὲ νὰ καταστῇ ἡ μεγαλυτέρα Μονὴ στὸν τότε ὀρθόδοξο κόσμος: εἶχε χιλίους Μοναχοὺς ἀπὸ δέκα ἐθνότητες!

Τὸ ἐκπλητικὸ αὐτὸ φαινόμενο, μάλιστα γιὰ τὴν τόσο δύσκολη ἐκείνη ἐποχὴ, καταδεικνύει τὸν ἀπίστευτο δυναμισμὸ τῆς Ἡσυχαστικῆς Παραδόσεώς μας²⁷.

Τὸ Φῶς λοιπὸν αὐτὸ τῆς Νηπτικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Κληρονομιάς, τοῦ ὁποίου φορέας γνήσιος ἦταν ἡ μεγάλη Πατερικὴ Μορφὴ τοῦ Ἁγίου Νήφωνος τοῦ Διονυσιάτου, εἶθε νὰ καταναγάξη τὴν σύγχρονή μας Ρουμανικὴ Ὁρθοδοξία καὶ νὰ ἐνώνῃ ὑπερεθνικὰ ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους, ὥστε νὰ δίδωμε ἅπαντες τὴν καλὴν μαρτυρίαν ἐναντι τῶν μεγάλων προκλήσεων τῆς συγχρητιστικῆς ἐποχῆς μας.

Ταῖς τοῦ Ἁγίου Νήφωνος, σωτῆρος τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν Ρουμανία, πρεσβεΐαις, Χριστὲ ὁ Θεός, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν!

Ἐγγραφον ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ἁγίου Κυπριανοῦ
παρὰ τὴν Φυλὴν Ἀττικῆς,
τῇ 1ῃ Αὐγούστου 2008 ἐκ.ἡμ.
† Μνήμη τῶν Ἁγίων Μακκαβαίων

**Δόξα καὶ Εὐχαριστία
τῷ Δωρεοδότῃ Θεῷ!**

1. **Ἱεραῦς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου**, Ὁ Ἅγιος Νήφων Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως – Πρότυπον ἀσκήσεως καὶ ταπεινώσεως, *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 6', Ἅγιον Ὅρος-Ἄθως 1990.
2. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 8'.
3. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 9'.
4. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 10'.
5. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 11'.
6. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 12'.
7. Φιλίπ. 6' 15.
8. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 13'.
9. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 14'.
10. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 15'.
11. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 16'.
12. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 17'.
13. **Τάσου Ἀθ. Γριτσόπουλου**, «*Νήφων Ὁ Β΄ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως*», Θ.Η.Ε. τ. 9, στλ. 456, Ἀθήνα 1966.
14. **Τάσου Ἀθ. Γριτσόπουλου**, «*Οὐγγροβλαχίας, Μητρόπολις*», Θ.Η.Ε. αὐτόθι, στλ. 998.
15. **Τάσου Ἀθ. Γριτσόπουλου**, αὐτόθι, στλ. 999.
16. **Δημ. Β. Οἰκονομίδης**, «*Ρουμανικὴ Ἐκκλησία*», Θ.Η.Ε. τ. 10, στλ. 842, Ἀθήνα 1967.
17. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 18'.
18. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 19'.
19. **Μωϋσῆος Μοναχοῦ Ἀγιορείτου**, «*Ἅγιος Νήφων ὁ Β΄ ...*», Οἱ Ἅγιοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σελ. 369, Ἐκδόσεις «Μυγδονία», 2008.
20. Ἀπολυτίμιον Ἀρχιερέων Μαρτύρων.
21. *Βίος καὶ Πολιτεία...*, § 20'.
22. **Ἱεραῦς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου**, ἐνθ' ἄνωτ., *Εἰσαγωγικά τινα*, σελ. 16-17.
23. Βλ. Φιλοκαλίαν, ὑπότιτλος.
24. **Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμά**, *Ὑπὲρ τῶν ἱεραῶς ἠσυχασόντων*, 1, 3, 4, 3. Π. Χρήστου τ. Α΄, σελ. 454.
25. **Πρωτοπρεσβυτέρου Στεφάνου Κ. Ἀναγνωστοπούλου**, Ἡ «*Εὐχή*» μέσα στὸν κόσμον, σελ. 77-78, Πειραιῶς 2007.
26. Βλ. **Πέτρον Μπότση** (μετ., ἐπιμ.), Ὁσιος Παΐσιος Βελιτοκόφσκυ, Ἀθήνα 1990.
27. Βλ. **Ἀρχιμ. Ἀμφιλοχίου Ράντοβιτς**, Ἡ Φιλοκαλικὴ Ἀναγέννησις τοῦ XVIII καὶ XIX αἰ. καὶ οἱ Πνευματικοὶ Καρποὶ τῆς, Ἀθήνα 1984.